

רקפת יוונית - פורחת בגליל העליון ובצפון הגולן

(פברואר 2016)

כתבה: ערגה אלוני

תקציר: רקפת יוונית *Cyclamen coum* (משפחת הרקפתיים) היא גיאופיט בעל פקעת עגולה ופחוסה הגדל בכמה אתרים גבוהים בצפון הארץ. בחודשים ינואר-פברואר צצים לעתים מתוך השלג, פרחים ורודים של רקפת שלהם צורה וצבע ייחודיים. הפקעת היא גבעול אוגר מזון תת-קרקעי ממנה מפתחת בעונת החורף עלים ופרחים.

רקפת יוונית *Cyclamen coum* (משפחת הרקפתיים) היא גיאופיט בעל פקעת עגולה ופחוסה הגדל בכמה אתרים גבוהים בצפון הארץ. בחודשים ינואר-פברואר צצים לעתים מתוך השלג, פרחים ורודים של רקפת שלהם צורה וצבע ייחודיים. הפקעת היא גבעול אוגר מזון תת-קרקעי ממנה מפתחת בעונת החורף עלים ופרחים. העלים ירוקים בעלי פטוטר חומה ארוכה הנושאת טרף דמוי כליה. הטרף שטוח פניו חלקים ושפתו חרוקה. כתמים כסופים הבולטים לעין בוהקים בין הצבע הירוק בשטח פני העלה. צדו התחתון של העלה צבעו סגול.

רקפת יוונית

מימין - מראה כללי של הצמח. צילם: ליאור אלמגור ©

משמאל - עלה ופרחים. צילם: נועם עביצל © באדיבות אתר "צמח השדה"
להגדלה לחצו על התמונות

כל פרח נישא על עוקץ בגובה של כ-10 ס"מ. הפרח דו מיני, בעל עטיף כפול, ולו 5 עלי גביע, וזה מספרם גם של עלי הכותרת ושל האבקנים. במצב של פקע, מתכופף הפרח כלפי מטה, ונחשף הגביע שעליו נוקשים וקצרים, צבעם ירוק חום, בסיסם רחב ומאוחד ויחד הם יוצרים מעטפת סביב שחלת הפרח. צבע עלה כותרת משתנה מהבסיס כלפי מעלה. בבסיס בולט צבע לבן בדמות שתי שיניים. כל שיני חמשת העלים נראים יחד ככתר לבן. מעליהם, בולט בכל עלה כתם סגול כהה על רקע ורוד ארגמני. כאשר הפרח הוא בשלב של פקע, העלים גלולים מעט. בעת פריחה הם נפרדים זה מזה מתפשקים, מתקפלים אחורנית כשהפרח כפוף מטה. עלי הכותרת מפותלים, לרוב מרכז העלה שקוע ושוליו מסובבים ופונים כל אחד לכיוון נגדי. במבט מלמטה, רואים בברור שאונות הכותרת מאוחדים בבסיסם והכניסה לפרח היא דרך מבנה מחומש, הסגור ע"י קונוס שיצרו זירי האבקנים. זירי האבקנים מספרם 5, והם מאוחדים לכותרת. המאבקים ישרים, צמודים זה לזה וביניהם נשלף העלי. הפרח מייצר הרבה אבקה והוא מפיץ ריח נעים.

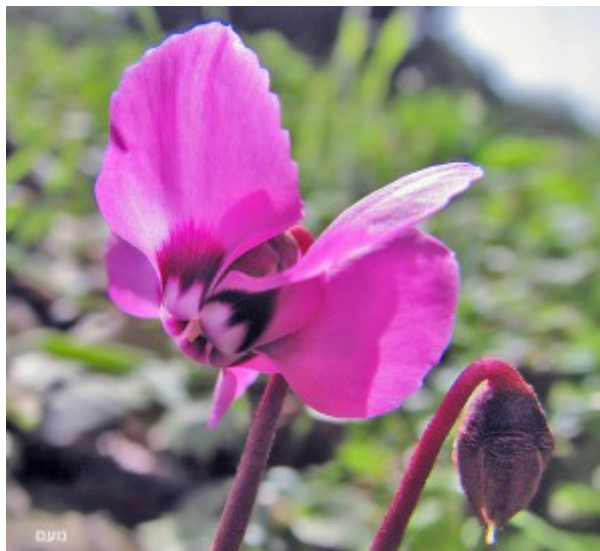

רקפת יוונית - פרחים בהגדלה
 מימין ומשמאל - צילם: נועם עביצל © באדיבות אתר "צמח השדה"
 במרכז - צילם: ליאור אלמגור ©
 להגדלה לחצו על התמונות

לאחר האבקה תופחת השחלה לפרי שהוא הלקט חום כדורי שקוטרו 5-7 מ"מ. עוקץ הפרי מסתלסל לצורת קפיץ ועוטף את הפרי הנוטה כלפי מטה. ההלקט נפתח בחמש שינים, והזרעים הרבים נפוצים עם תנועת ההלקט הפתוח. רקפת מתרבה רק ברבייה מינית.

בית גידולה של ה**רקפת היוונית** הוא סלעי גיר קשה או בזלת, בשטחים פתוחים ובחורש אלון מצוי ואלה א"י. רקפת יוונית, נדירה מאוד בארץ וגדלה בהר מירון ברום של 1,000 מ' ומעלה, ובהר שזור. היא נפוצה למדי בריכוזים צפופים ביער אודם בצפון הגולן, ברום 900 מ' ומעלה, וגם במדרונות אבניים בהר בנטל. בחרמון היא נפוצה בצורה מקוטעת במדרונות טרשיים ברום 1,300 עד 1,900 מ'. בארץ היא צמח מוגן על פי חוק. תפוצתה העולמית משתרעת ממזרח לבלקן, צפון טורקיה עד הקווקז. היא גדלה גם בדרום מזרח טורקיה, לבנון ומערב סוריה.

רקפת יוונית פרח ופרי

מימין- צילם: נועם עביצל © באדיבות אתר "צמח השדה" משמאל- צילם: ליאור אלמגור ©
להגדלה לחצו על התמונות.

ערכה של הרקפת לענף החקלאות הוא רב. בתקופת החורף משגשג ענף השתלנות בעציצים פורחים של מיני רקפות שטופחו בין היתר ממיני הבר: **רקפת מצויה, רקפת יוונית** ומינים אחרים שאינם גדלים בארץ. פיתוח המינים נעשה ע"י יצירת זרעים ממכלואים בין זנים קרובים, בתנאי חממה. זמן הזריעה עד לקבלת עציץ פורח הוא מהיר מזה שבטבע. כמו כן נוצר מגוון עשיר של זנים בעלי צבעים רבים וצורות שונות. הפריחה שופעת תקופה ארוכה, וזנים רבים שומרים על ניחוח הפרח. אחדים מהם מתחדשים ופורחים גם בשנים הבאות.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2016 רקפת יוונית *Cyclamen coum* - פורחת בגליל העליון ובצפון

הגולן (פברואר 2016), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 3.

<https://www.kalanit.org.il/רקפת-יוונית-פורחת-בגליל-העליון-ובצפון>